

Prenosimo tekst objavljen u Katoličkom tjedniku. Piše Darko Tomašević - svećenik vrhbosanske nadbiskupije, koji sprema doktorat iz biblijskih znanosti u Rimu

Da Vincijev kod: ISTINE ILI LAŽI

Na samom početku bih želio iznijeti razloge pisanja o ovoj temi. Kad sam poslije Božića 2004 bio u Sarajevu sreo sam prijatelje koji su, nakon pitanja kako je u Rimu, odmah postavili pitanje jesam li pročitao knjigu Da Vincijev kod i što ja kažemo o 'tome'. Nažalost morao sam odgovoriti da nisam pročitao. Obećano mi je da će mi tu knjigu pokloniti kad doktoriram. I mene baš zagolicalo što je to toliko zanimljivo, tako da sam se 'zdao na posao'. Knjigu Da Vincijev kod pročitao sam 'nadušak', za dva dana. I tek kad sam pročitao knjigu, bilo mi je jasno zašto je odmah drugo pitanje bilo: Što ti kažeš o 'tome'. E pa evo, što ja kažem o tome.

Knjiga Dan Brown-a Da Vincijev kod je postigla nezapamćen uspjeh i treba odmah reći da će ovo djelo ući u povijest. Ući će u povijest zato što je, nakon što je izašla iz tiska skoro prije dvije godine, knjiga prevedena na više od 40 jezika i prodana u više od 20 milijuna primjeraka. No potrebno je istaknuti da će ući u povijest kao djelo fikcije a ne kao povijesno djelo. Ovo je potrebno odmah naglasiti i razlikovati. Nažalost mnogi to ne razlikuju i uzimaju povijesno točnim ono što se nalazi u ovom romanu.

Svatko rado čita zanimljivu knjigu, posebno ako je začinjena spletkama, ako su ubačene neke povijesne osobe, ako opisuje egzotična mjesta. Ako se sve to nađe na jednom mjestu, eto zagarantiranog uspjeha da će knjiga postići uspjeh. Fikcija budi maštu i prebacuje nas u stvarnost puno ugodniju; puno ugodniju od surove stvarnosti u kojoj živimo.

Zašto se oko ove knjige digla tolika prašina? Mnogi su ustali protiv ove knjige jer iznosi nezapamćene laži o kršćanskoj vjeri. No Brown-ova strelica je posebno uperena protiv Katoličke crkve jer u roman upliće i Opus Dei - osobnu prelaturu Katoličke Crkve koju on naziva sektom.

Jedan od učinaka ove knjige je da je rasplamsala rasprave o vjeri, seksu, o Katoličkoj Crkvi i kršćanskom nauku općenito. Iako je knjiga čisto fiktivno djelo, mnogi zanemaruju tu jako važnu činjenicu. Sadržaj knjige je tema mnogih rasprava, ne samo u neformalnim raspravama, nego i u raspravama visoko školovanih ljudi. Seminari na kojima se raspravlja o ovoj knjizi privlače ogroman broj slušatelja.

Zašto je knjiga tako zamamna da je milijuni čitaju? Tajna uspjeha ove knjige leži u tome što knjiga na izvanredan način spaja elemente koji zabavljaju i nadražuju čitatelja. Kodovi, simboli, i rješenja pojedinih zagonetki uvjeravaju čitatelja da ga uvode u skrivenu 'istinu'. Druga stvar zbog koje je knjiga jako popularna je i činjenica da se čitatelji, svjesno ili nesvjesno, rado poistovjećuju s glavnim likovima ovog djela. Langdon i Neveu su heroji koji rješavaju sve probleme. Živimo u svijetu gdje nam se svakodnevno nude stresne informacije i u čovjeku se javlja želja da bude poput ovih super junaka. Javlja se želja da budu i pametni i hrabri, mentalno i fizički, poput glavnih junaka ovog romana da bi mogli riješiti sve probleme i otkloniti opasnost od katastrofa koje prijete.

Miješajući stvarnost i fantaziju, Brown dovodi u pitanje istine koje nalazimo u Bibliji. No ima li istine u onome što Brown opisuje? Žalosno je što je Brown u ovoj knjizi išao svjesno diskreditirati Isusa Krista, Bibliju i temeljne kršćanske istine. Na samom početku knjige on ističe da su svi opisi umjetnosti, arhitekture, dokumenti i tajni obredi točni. Ova provokativna tvrdnja smišljeno ide za tim da čitatelje uvjeri u istinitost cijele knjige. I to je najžalosnije, što se smišljeno ljudima laže i zamamljuje. Nema dokaza da se Da Vinci namjerno koristio simbolizmom u svojim djelima, tako da u stvari nema Da Vincijevog koda nego se radi o Brown-ovom kodu koji je on izmislio, a ne Leonardo. Žalosno je i to što sam autor stoji iza svojih laži. U intervjuu u emisiji 'Dobro jutro Amerika' sam autor je rekao da kada bi pisao djelo koje nije fikcija, ne bi ništa mijenjao. Hoće reći da stoji iza svih laži koje je ovdje iznio.

Jedna od zanimljivih stvari je i ta da su mnogi mislili da se Brown-ova knjiga neće uzeti za ozbiljno. Bilo bi najnormalnije da ljudi uoče da se radi o fikciji i da knjigu kao takvu prihvate. No nije tako. Ja bih i to mogao donekle prihvatiti ali čudno je to da mnogi ovu knjigu smatraju kao teološki priručnik. Čudno je da teologiju uče iz novele. To je kao kad bi ispit iz fizike spremali iz knjige o naučnoj fantastici.

U djelu se ističe da je sve što smo znali o Isus laž. Ako je sve što smo znali o Isusu laž, što je onda istina? Zar smo doista morali čekati 2000 godina da nam Brown kaže istinu? Zar su 2000 godina na zemlji živjeli glupaci i neznalice?

Jedan od stvari koje nismo znali a kojima nas uči Brown je i ta da gral nije gral nego osoba - Marija Magdalena. On tvrdi da je Isus oženio Mariju Magdalenu i s njom imao djece. Ona je zbog zavisti učenika pobjegla u Francusku. Za to postoje dokazi - koje nam Brown 'slučajno' ne donosi. A zašto? Zato što ih nema. Jedan od 'dokaza' po Brown-u je Leonardova slika Posljednje večere. Stvarno čvrst dokaz!

Pozadina knjige Da Vinci je kod

Treba odmah reći da Da Vinci je kod nije 'pao s neba'. Jeste li se ikad zapitali odakle je Brown crpio ideje za ovo fiktivno djelo? Ako je izvor kojim se Brown koristio istinit i točan onda bi i njegovo djelo trebalo biti istinito i točno. No ako je izvor kojim se koristio fiktivan i lažan, kako onda Brown-ovo djelo može biti istinito? E pa ako niste znali za istinu, stvari stoje ovako. Glavni izvor za pisanje Da Vinci je koda je knjiga Holy Blood, Holy Grail (Sveta krv, sveti gral). Knjiga je uradak autora Henry-a Lincoln-a, Michael-a Baigent-a i Richard-a Leigh-a i tiskana je 1982 godine.

(Slučajno ili ne, no Brown-ov fiktivni lik Liegh Teabing je anagram autora Baigent-a i Leigh-a). Povod ovoj knjizi je priča koju je ispričao Gérard de Sede u nezapaženoj knjizi Le Trésor Maudit (1968) a gdje on iznosi zanimljivu sudbinu Marije Magdalene.

Središnja tema priče odvija se sredinom 19 stoljeća u jugozapadnom dijelu Francuske u Rennes-le-Château, nedaleko od planinskog vrhunca koji se zove Le Bezu. (Gle čuda, Brown-ov policajac u romanu nosi ime Bezu Fache). Govori se da je seoski svećenik Bérenger Sauniere (isto prezime ima i Brown-ov lik Jacques Sauniere koji je pronađen mrtav na početku romana) pronašao određene spise sakrivene u crkvi svete Marije Magdalene. Po nagovoru biskupa, te spise je odnio u crkvu Saint-Sulpice i po povratku kući postao je izvanredno bogat. Ovu priču je 1950-tih godina manipulirajući Pierre Plantard iskoristio i iznio zanimljivu izmišljotinu. Tvrdio je da je pronašao Sauniere-ve spise u Nacionalnoj biblioteci u Parizu. Ti 'tajni spisi' su dokazivali da srednjovjekovna francuska kraljevska dinastija Merovinzi još postoji. I ne samo to nego da su potomci te dinastije u stvari Kristovi krvni potomci. Ti potomci potječu od Isusova djeteta koje on imao s Marijom Magdalenom. No to nije sve.

Što mislite tko pripada tim krvnim Isusovim potomcima. A tko drugi nego li sam Plantard. Ovu tajnu o Isusovim krvnim potomcima čuvalo je tajno društvo koje se zove Sionski priorij. U ovu priču su 1970-tih godina bili povjerovali i ljudi s televizijske postaje BBC te snimili tri dokumentarne emisije. Međutim, postoji stara narodna izreka 'svaka sila za vremena traje' koju bi mogli parafrazirati u 'svaka laž za vremena traje'. Tako je i ovoj laži došao kraj 1990-tih godina kad je francuski sud dokazao da u Nacionalnoj biblioteci u Parizu nisu pronađeni nikakvi 'tajni spisi'. Na sudu je i sam Plantard priznao da je cijelu priču izmislio. I ljudi s BBC-a su nakon toga emitirali emisiju u kojoj su opovrgnuli 'dokaze' koje su iznijeli u ranijim dokumentarnim emisijama.

Treba li onda još išta dodati glede istinitosti Brown-ovih tvrdnji. Ako je izvor kojim se koristio čista laž, što tek onda reći za proizvod koji je nastao iz laži!

Je li Isus doista bio Sin Božji ili je bio samo čovjek kao i mi? Je li on doista imao djecu, kao što Brown tvrdi? Ako je istina da je Isus imao djecu to bi moglo itekako uzdrmati kršćansku vjeru. Ako je istina? No možda Brown samo izmišlja? On ne tvrdi izričito da je radnja u djelu istinita, no tvrdeći da su opisi istiniti on namjerno prikriva pravu istinu i mnoge dovodi u zabludu. Nakon izlaska knjige u Americi, Brown je nastupio u mnogim televizijskim emisijama. Kad mu je voditelj Matt Lauer u NBC-ovoj emisiji Today Show postavio pitanje jesu li istiniti događaji i tvrdnje koje on opisuje u knjizi, Brown je namjerno izbjegao odgovoriti na postavljeno pitanje. Kao da nije čuo pitanje i odgovorio je ono što je on htio. Rekao je: 'Očito je da je Robert Langdon fiktivni lik, no sva umjetnička djela, arhitektura, tajni obredi, tajne organizacije - sve je to povijesna činjenica'. Ali pitanje je bilo postavljeno o istinitosti događaja i tvrdnji, a ne arhitekture i umjetničkih djela. Jedna od njegovih izjava je i ta da: 'Kad završite knjigu, sviđala vam se ili ne, skontat ćete bit' (Bookpage magazin, ožujak 2003). Čitatelji bi trebali shvatiti bit onoga u što ih je htio uvjeriti. Tvrdi da likovi jesu fiktivni, no laž koju Brown želi provući kroz knjigu je toliko stvarna.

*Rennes le
Château*

Da Vinci kod: ISTINE ili LAŽI (2.dio) Brown-ovi " biseri "

Par riječi o samom Dan Brown-u. Čovjek je rođen u New Hampshire-u i bio je srednjoškolski profesor. Otac mu je profesor matematike na Phillips Exeter Academy. Majka mu je profesionalna glazbenica, koja je posebno specijalizirala vjersku glazbu. Nakon fakulteta nije znao što želi biti. Prvo je krenuo majčinim stopama, ali na popularniji način. Otišao je u Kaliforniju gdje je svirao klavir, pisao pjesme i izdao četiri CD-a koja su prošla nezapaženo. Nakon toga Dan počinje predavati engleski u srednjoj školi te izdaje tri knjige koje su zajedno prodane u 20,000 primjeraka što je za američko tržište zanemarivo.

Brown je «maher» u proguravanju svoje ideje. Ističe da povijest pišu pobjednici i sve dovodi u pitanje. Želi prije svega reći da nema objektivne istine, nema čvrstog temelja na kome sve počiva. Po njemu nema objektivne istine, osim naravno one koju on zastupa. Odbacuje povijest zato što ju je pisala Crkva a u isto vrijeme ističe da je sve u knjizi «povijesno točno». Malo čudno zar ne. Odjednom prihvaća povijest. Tko su ti «pobjednici» na koje se Brown oslanja kad govori o povijesnoj točnosti? To su očito oni koji prihvaćaju njegovu povijest o Isusu, Mariji Magdaleni i Bibliji. On svoju povijest temelji na skrivenim porukama određenih slika, na simbolima i na dokumentima koji nisu bili prihvaćeni kao održivi čak ni u vrijeme kad su neposredno bili napisani. Svaka mu čast, povijesni temelji su mu jako čvrsti, ja bih rekao nepobitni!? Mnoge od činjenica na kojima Brown temelji svoje teorije su čista laž.

*Darko
Tomašević -
svećenik
vrhbosanske
nadbiskupije,
u Rimu sprema
doktorat iz
biblijskih
znanosti*

Brown isto tako tvrdi da je Crkva uljepšala povijest, tj. da je uljepšala Bibliju i donijela samo ono što je ona htjela. Je li to točno? Ako je crkva uljepšala povijest i Bibliju zašto je onda u Bibliji ostavila stvari poput onih da Adam i Eva ne slušaju Boga i da u krivci za smrt svih ljudi. Zašto izvještaji o Abrahamu, Izaku i Jakovu kao onim koji su lagali i varali (Post 12,10-20; 26,7-11; 27)? Zašto izvještaj da je Mosije ubojica (Izl 2,11-14)? Zašto govoriti o Salomonu, najmudrijem čovjeku, kao onom koji se nekoliko puta i nije pokazao baš mudrim (1 Kr 11)? Zašto govoriti o Petru kao naglom čovjeku i onom koji često puta govori i čini gluposti (Mt 16,22-23; 17,1-5; 26,33-34.69-74)? Zašto govoriti o Jakovljevoj i Ivanovoj majci kao onoj koja je sebična (Mt 20,20-28)? Zašto govoriti o sukobu Pavla i Barnabe, koji je bio toliki da su se ova dvojica razišli (Dj 15,36-41)? Ako je Crkva uljepšavala povijest i Bibliju zašto nije uljepšala i ove događaje? Malo čudno zar ne! Crkvi nije potrebno uljepšavati povijest da bi morala nešto skriti. Crkva, kao što netko reče, «nije muzej svetaca, nego laboratorij grešnika».

Brown-ov kod je puno opasniji nego što mnogi misle. Njegov kod je puno opasniji od fiktivnog Leonardovog koda. Zašto je Brown-ov kod puno opasniji? Naime, knjiga jest fiktivno djelo, no ponekad se donose i činjenice koje su «umotane» u fikciju i dobiva se dojam da te činjenice iznose potpunu istinu. Autor svjesno iznosi djelomičnu istinu koju potvrđuje uopćenim i preuveličanim zaključkom (kao što je na primjer tvrdnja da je Crkva ubila 5 milijuna žena za vrijeme inkvizicije, proglašavajući ih vješticama). Ovakvo iznošenje «činjenica» je u najmanju ruku bezobzirno. Inkviziciju nitko ne niječe, ali tvrditi da je ubijeno 5 milijuna žena je u najmanju ruku neukusno, ako ne i krajnje bezobrazno. Najnovija istraživanja pokazuju da broj pogubljenih za vrijeme inkvizicije ne premašuje 50,000 s tim da je oko 20% toga broja bilo muškaraca. Pa sad vi sami izračunajte.

Nakon izdavanja Brown-ova *Da Vinci koda*, tiskano je na desetke knjiga koje pobijaju Brown-ove nebuloze. No ovaj nebulozist se ne da. I dalje stoji iza svojih laži. Mogući razlog tome je ogroman novac koji prima od svake prodane knjige. (Do sada je od tvrdo ukoričenih izdanja *Da Vinci koda* zarađeno oko 210 milijuna dolara, s tim da se računa na dobit od još oko 75 milijuna dolara od meko ukoričenih izdanja. Ovome treba pridodati i zaradu od oko 60 milijuna dolara od prodaje prve tri Brown-ove knjige koje se naveliko kupuju tek nakon što je izašla knjiga *Da Vinci kod*. Koliko će novaca tek zaraditi kad na tržište dođe i film koji se snima prema ovoj knjizi? Upitan da komentira ove brojke, ovaj «siromah» nije htio reći ni riječ.

Niceja i Isusovo božanstvo

Brown odlučno iznosi svoje «činjenice». Jedna od stvari zbog kojih smatram da je potrebno odgovoriti na ovu knjigu i je ta što Brown svjesno i hotimično napada temelje kršćanstva a posebno dovodi u pitanje Isusovo božanstvo. U srži, Brown pokušava preoblikovati postojeću kulturu i kršćansko vjerovanje.

Brown-ovu tvrdnju da je Isusovo božanstvo plod vijećanja biskupa neki prihvaćaju zdravo za gotovo. O čemu se radi? Po Brown-u Isus je bio čovjek i nitko ga nije smatrao Bogom. Tek je u Konstantinovo vrijeme nekom palo na pamet prozvati ga Bogom. Konstantin je glavni «krivac» što je Isus pobožanstvenjen. Po njemu, Konstantin je natjerao biskupe da na saboru u Niceji 325 godine glasuju za Isusovo božanstvo. Biskupi se sastali i vijećali. Da li ga smatrati Bogom ili ne? I odlučili da će ga smatrati Bogom.

No je li baš istina da nitko prije Konstantinova vremena nije Isusa smatrao Bogom? Čini se da je povijesna istina sasvim drugačija. Ako otvorimo Bibliju i Petrovu ispovijest uvjerit ćemo se u suprotno (usp., Mt 16,13-20). Kršćani su od samih početaka vjerovali u Kristovo božanstvo, a to vjerovanje je službeno formulirano na saboru u Niceji. Prvi kršćanski spisi koji su nastali početkom 50-tih godina i kasnije, jasno ističu Isusovo božanstvo. Ako postoji i jedna povijesna osoba koja je mogla znati pravu istinu Isusova nauka, onda je to bio Pavao. On je propovijedao ono što je prva Crkva vjerovala. A Pavao jasno ističe Isusovo božanstvo. Pogledajmo samo tekst iz 1 Kor 8,5-6 gdje Pavao govori: «Jer sve kad bi i bilo nazovibogova ili na nebu ili na zemlji - kao što ima mnogo 'bogova' i mnogo 'gospodara!' - nama je jedan Bog, Otac, od koga je sve, a mi za njega; i jedan Gospodin, Isus Krist, po kome je sve, i mi po njemu». Sljedeći tekst koji jasno govori o Isusovu božanstvu je Fil 2,9-11: «Zato Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom, da se na ime Isusovo *prigne svako koljeno* nebesnika, zemnika i podzemnika. *I svaki će jezik priznati: 'Isus Krist jest Gospodin'* - na slavu Boga Oca». No postoji mnoštvo drugih tekstovi koji govore o Kristovu božanstvu; npr., Gal 4,4; Rim 1,3; Kol 1,15; Heb 1,1-13. Sve ovo pokazuje da ideja o Isusovom božanstvu nije nastala u 4 stoljeću kako tvrdi Brown. Da Isusovi sljedbenici nisu vjerovali u njegovo božanstvo, zar bi dali svoje živote? A mnogi su krvlju posvjedočili Isusovo božanstvo. Vjeru u Isusovo božanstvo su izricali i prvi crkveni oci, od Ignacija, Klementa, Justina, Ireneja, Tertulijana, Ciprijana i ostalih. Svi ovi su živjeli 100 do 250 godina prije Konstantinova vremena.

Vidjeli smo ogroman niz onih koji su vjerovali u Isusovo božanstvo i to prije 325 godine. Što se u stvari dogodilo na Koncilu u Niceji. Prije samog Koncila počelo se širiti krivovjerje koje za zastupao Arije, ističući da je Isus **stvoren** kao i ostali ljudi i da nije rođen od Oca. Njegovu nauku se usprotivio Aleksandar, biskup Aleksandrije, nakon čega se Arije povukao u Palestinu i tamo nastavio širiti krivi nauk. I ne samo to, nego je i slao pisma šireći ovaj nauk. Došlo je do žučnih rasprava i sukoba tako da je car Konstantin odlučio stvar riješiti na općem saboru. Nije želio da dođe do podjela u carstvu. Od prisutnih 318 biskupa samo su dvojica bila protiv Isusova božanstva. Je li to bila tijesna pobjeda pravovjerja kako ističe Brown? Što se tiče samog glasovanja, tu nema ništa čudnog. I danas kad se pojavi neko novo prijeporno pitanje ljudi se sastanu i raspravljaju. Recimo, prije 100 godina ništa se nije znalo o umjetnoj oplodnji. Crkva je tek nakon pojavljivanja te činjenice mogla iznijeti svoj stav. Ista je stvar s Isusovim božanstvom. Do tada se Isusovo božanstvo nije dovodilo u pitanje. Tek kad su neki počeli to osporavati, došlo je do Nicejskog vjerovanja gdje se jasno istaknulo Isusovo božanstvo. U stvari na Nicejskom saboru se nije «glasovalo», nego se samo potvrdilo i službeno priznalo ono u što se vjerovalo već tri stotine godina.

Ali pogledajmo i drugu stranu medalje. Uzmimo da Isusa i nisu smatrali Bogom do Konstantinova vremena, kao što to tvrdi Brown. Znači, ljudi su Isusa smatrali običnim čovjekom u prva tri stoljeća. Ako je tako, zašto onda kriti da je on bio oženjen i da je imao djece. Ako je bio čovjek, najnormalnije je da je imao i djecu. Zašto Crkva onda nije počela štovati Mariju Magdalenu kao Isusovu ženu. Naime, štovanje žena nije nešto što se javlja u srednjem vijeku ili u novije vrijeme. Prva Crkva je odmah počela štovati ženu: Mariju, ali ne Magdalenu, nego Mariju, Isusovu majku. Da je Isus bio oženjen ta povijesna činjenica ne bi bila zaboravljena, nego bi Crkva častila i štovala Isusovu ženu. Izgleda da se Brown malo preračunao tvrdeći da Isus nije Bog od početka, te da je bio oženjen. Ove dvije tvrdnje su u potpunoj koliziji. Izgleda da Brown nije računao da će ljudi zapaziti ovu «sitnicu».

O Mariji Magdaleni

Marija Magdalena je po mnogo čemu središnji lik *Da Vincijevog koda*. Ona je po Brown-u žena Isusa Krista i majka njihova djeteta, i to je u stvari tajna koju je Crkva krila tijekom 2000 godina. No tko je u stvari ova žena koja je imala važnu ulogu za vrijeme Isusova navještaja Radosne vijesti i zašto toliko zanimanje za Mariju Magdalenu? Jedan od razloga što se ljudi zanimaju za nju je i što imamo jako malo podataka o njoj. Kada čovjek nema dovoljno podataka onda je sklon stvaranju svojih osobnih slika i vizija.

Vjerojatno jedna od najgnusnijih laži koje Brown iznosi je ta da su Isus i Marija Magdalena imali djece. No odmah na početku treba reći da ne postoji ni jedan vjerodostojan izvještaj koji tvrdi da je Isus bio oženjen, osim ako se Brown-ova knjiga ne uzme kao vjerodostojan povijesni izvještaj. Jednostavno, ni s biblijskog ni s povijesnog gledišta, nema ni najmanjeg znaka da je Isus bio oženjen i stoga Brown-ova tvrdnja da je brak Isusa i Marije Magdalene dio povijesnog izvješća je najgnusnija laž. I još nešto što se provlači kroz knjigu je tvrdnja da je Marija Magdalena bila prostitutka. Je li to stvarno bila? Ako uzmemo Bibliju u ruke i pročitamo sva mjesta na kojima se ona spominje, nigdje se ne tvrdi da je ona bila prostitutka.

Marija je jedna od sedam osoba koje nose ovo ime u Novom zavjetu: 1) Marija, Isusova majka (Lk 1,30-31); 2) Marija iz Betanije (Iv 11,1); 3) Marija, majka Jakova, koji nije bio brat Isusov (Mt 27,56); 4) Marija, žena Kleofina (Iv 19,25); 5) Marija, majka Ivana Marka (Dj 12,12); jedna druga Marija (Rim 16,6); i Marija iz Magdale (Lk 8,2).

U Novom zavjetu Marija Magdalena se poimence spominje 12 puta. Isus je iz nje izagnao sedam đavola (Lk 8,2). Bila je prisutna za vrijeme Isusova pribijanja na križ (Mt 27,32-56) i njegova ukopa (Mt 27,57-61). Ona je, s ostalim ženama, išla pomazati mrtvo Isusovo tijelo (Mk 16,1). U svim ovim prikazima, ona nije bila jedina uz Isusa, tako da tvrdnja da je ona imala posebnu ulogu u naviještanju nije opravdana. Jedino mjesto gdje se opisuje da su Isus i Marija Magdalena bili sami jest zgoda o ukazanju uskrslog Isusa Mariji Magdaleni. Naime, njoj se prvom uskrsli Isus ukazao kad je nakon tri dana došla posjetiti grob (Iv 20,10-18). I upravo njoj Isus daje zapovijed da pronosi radosnu vijest o njegovu uskrsnuću. U svim ovim izvještajima se jasno govori da je ona slijedila Isusa sa ostalim ženama. Ni na koji drugi način ona nije bila povezana s Isusom. Ništa više, niti išta manje od ostalih žena koje su slijedile Isusa. Ona je bila svjedok razapinjanja, smrti i uskrsnuća. Tako Novi zavjet. A na nama je hoćemo li više vjerovati Novom zavjetu ili Dan Brown-u.

No Brown nije bio prvi koji je povezo Mariju Magdaleni i ideju da je ona bila prostitutka. No je li to točno? Je li ona uopće bila prostitutka? Ima li ikakvih dokaza u Novom zavjetu za to? Istina je da ni jedan novozavjetni redak ne govori o Mariji Magdaleni kao prostitutki. Ovaj krivi stav o Mariji Magdaleni kao prostitutki javlja se u 6 stoljeću kad je papa Grgur I u svojoj propovijedi poistovjetio Mariju Magdalenu s drugom Marijom koja jest bila prostitutka. A zašto? Najvjerojatnije se radi o pogrešci. Naime, Marija Magdalena se spominje odmah nakon zgrade o ženi bludnici (Lk 7,36 – 8,2). I zabunom je Marija Magdalena poistovjećena sa bludnicom. No ne postoji biblijsko utemeljenje za takav zaključak. Drugi pak smatraju da je ona u stvari žena uhvaćena u preljubu. Ali nema potvrde ni za ovakvu pretpostavku. Neki pak smatraju da je ona morala biti prostitutka jer dolazi iz Magdale, grada na zapadnoj obali Galilejskog jezera (vjerojatno današnje naselje Migdal), koji se često povezuje sa prostitucijom. No, nema biblijskog utemeljenja ni za ovu pretpostavku. Znači u Bibliji nema nikakve potvrde da je bila prostitutka.

Gnostička evanđelja

U Brown-ovoj knjizi nalazimo i tvrdnju da je postojalo preko 80 evanđelja, no samo su četiri Evanđelja prihvaćena. Sva ostala su odbačena. Je li ova Brown-ova «činjenica» točna? Istinoljubivi čovjek ne može doći sebi i ne može shvatiti da netko može biti toliko pokvaren i iznositi «činjenice» koje nemaju veze s istinom.

Najveća zbirka gnostičkih evanđelja pronađena je godine 1945 u Nag Hamadi-ju, gradiću u južnom Egiptu, i svi pronađeni tekstovi ne prelaze granicu od 45 naslova. No treba odmah reći da svi

dokumenti tamo pronađeni nisu evanđelja. U stvari, samo 5 dokumenata iz Nag Hammadi-ja nose naslov evanđelje: Evanđelje istine, Tomino evanđelje, Filipovo

evanđelje, Egipatsko evanđelje te Marijino evanđelje. Ja nabrojio samo pet, a ne osamdeset kako Brown tvrdi. Čini se da netko ovdje ne zna brojiti! Pa ako bi se zbrojili i svi ostali gnostički dokumenti, zbroj svih ne prelazi šezdeset. No najmanji dio tih dokumenata nosi naslov evanđelje.

Tko su gnostici, gnostički spisi i što oni uče? Gnostici su «kršćanska» sekta iz drugog i trećeg stoljeća koja je vjerovala u dualizam, tj., vjerovali su u čisti nematerijalni svijet, te u pokvareni materijalni svijet. Vjerovali su da Bog stvoritelj nije pravi bog; da postoji razlika između Isusa koji je trpio na križu i Krista koji je bio transcendentni Spasitelj. Središnja ideja gnostičkih spisa je da neki kršćani imaju pristup *tajnom* ili ekskluzivnom nauku, što drugi kršćani nemaju. Poznavanje tog tajnog nauka je dano samo nekim, i to duhovnim. Oni koji su poznavali te tajne, posjedovali su *gnosis* ili znanje. I zato se ova djela nazivaju gnostičkim; zato što se bave posebnim znanjem koje posjeduju samo oni kojima je to dano.

No koliko su stara ta «evanđelja»? Neki tvrde da su čak starija i od kanonskih Evanđelja. Svoju tvrdnju temelje na takozvanom Q izvoru. O čemu se radi? Bibličari su uspoređivali Matejevo i Lukino evanđelje i uočili da ova dva Evanđelja imaju dosta sličnih ulomaka. Izdvojili su te slične dijelove i uočili da ti zajednički dijelovi ne govore o smrti i uskrsnuću Isusovu. «Aha», sinulo im je! Znači Matej i Luka su se morali služiti zajedničkim izvorom iz kojeg su crpili materijal za svoja Evanđelja. No Q spis nikad nije pronađen, iako neki tvrde da je to najraniji kršćanski spis. Na temelju toga imaginarnog djela neki bibličari su stvorili sliku o Isusu koji nije umro i uskrsnuo. Prvi Isusovi sljedbenici su vjerovali u tog Isusa a ne u kasnijeg «dorađenog» Isusa. Budući da ni Tomino evanđelje iz Nag Hamadi-ja ne govori o Isusovoj smrti i uskrsnuću, onda i ono mora biti jedno od najstarijih knjiga o Isusu. Međutim, ovo su samo pretpostavke, budući da je Q hipotetski dokument a ne stvarni. Osim toga, prve knjige Novog zavjeta potječu iz 50-tih godina, a spisi iz Nag Hamadi-ja tek 100 godina kasnije. Manuskripti koji su pronađeni, skoro sigurno potječu iz 350-400 godine poslije Krista. No vode se rasprave iz kojeg vremena potječe originalni tekst ovih gnostičkih evanđelja. Za Tomino evanđelje se smatra da potječe oko 140 godine. No u novije vrijeme Helmut Koester, bibličar s Harvad sveučilišta, smatra da bi neki dijelovi Tomina evanđelje mogli biti napisani i oko 50 godine, što bi ovo evanđelje činilo starijim čak i od kanonskih Evanđelja. No najveći dio bibličara ne prihvaća tako rano datiranje Tomina evanđelja. Tomino evanđelje najvjerojatnije potječe iz puno kasnijeg vremena. Jedan od razloga za ovu tvrdnju je i činjenica da heretik Marcion ne spominje ovo evanđelje iako bi mu ono dobro došlo kao potpora njegovim heretičnim tvrdnjama. S druge strane on spominje kanonska Evanđelja koja ne prihvaća. A treba ponovno naglasiti da je Marcion živio od 90-160 godine.

Uz Tomino evanđelje, najveću pozornost privlači Filipovo evanđelje gdje se donose tvrdnje o Isusu i Mariji Magdaleni. O čemu govori Filipovo evanđelje? Radi se prije svega o zbirci tvrdnji koje govore o smislu i vrijednosti sakramenata. Da bi dobilo na kredibilitetu, ovo evanđelje povremeno donosi Isusove riječi i djela. No ovih nekoliko Isusovih izreka i događaja iz Isusova života nisu sistematično poredani. Ideje su razbacane i nimalo povezane. Vrlo često nailazimo na promjenu teme i potpuno nove likove. U stvari ovo djelo uopće ne bi trebalo nazivati evanđeljem jer pod pojmom evanđelje smatramo knjige koje donose informacije o Isusu.

Razmislimo malo o ovom. Brown svoje tvrdnje temelji na nečemu što nije sistematični opis Isusova života i gdje je glavna tema rasprava o sakramentima. Isus nije ni blizu središnje teme ovog evanđelja. Da bi uvjerilo čitatelje u vjerodostojnost svojih tvrdnji Filipovo evanđelje ubacuje neke zgode iz Isusova života.

Kao prvo, da li vama takvo djelo izgleda kao vjerodostojno djelo kojemu se može sto posto vjerovati? Kao drugo, treba imati na umu da se radi o gnostičkim evanđeljima koja za sebe tvrde da sadržavaju autentične riječi o Isusu i njegovu životu. Za sebe tvrde da su «tajna» evanđelja. Ako je netko uvjeren u istinitost svojih tvrdnji zašto bi to krio? Kako to da ni jedna prvostoljetna zajednica vjernika nije prihvatila istinitost ovih tvrdnji? Zar bi prvi kršćani radije prihvatili i slijedili «laž» kanonskih Evanđelja, nego li «istinu» gnostičkih tajnih evanđelja?

S druge strane. Ovo Filipovo evanđelje je napisano u najmanju ruku 200-tinjak godina poslije kanonskih Evanđelja. Čista logika nam govori da bi kanonska Evanđelja mogla biti bliže istini zato što su bila napisana samo 30-tak godina poslije Isusove smrti. Kako je vrijeme odmicalo, ljudi su bivali

*autor teksta:
Darko Tomašević -
svećenik
vrhbosanske
nadbiskupije, koji
u Rimu sprema
doktorat iz
biblijskih znanosti*

sve maštovitiji i zato su gnostička evanđelja puna zgoda u koje je teško povjerovati. Autori ovih evanđelja su gnostici koji su smatrali da je Crkva previše materijalistički orijentirana. Oni su tražili spiritualni, alegorijski smisao kršćanstva.

Pa vi sami odlučite, je li logičnije vjerovati kanonskim Evanđeljima ili gnostičkim evanđeljima?

Piše Darko Tomašević. (4.dio)

Marija Magdalena i gnostička evanđelja

Iako ideja braka između Isusa i Marije Magdalene nema nikakvog temelja u kanonskim Evanđeljima, ta ideja se nalazi u gnostičkim evanđeljima. Tamo se mogu naći naznake da je Marija Magdalena na poseban način bila povezana s Isusom, ali je jako upitno možemo li i tamo naći potvrdu da su oni bili muž i žena. Radi se prije svega o Filipovom evanđelju koje je napisano punih dvjesto godina (oko 250-te godine) nakon kanonskih Evanđelja.

Ima li stvarnih dokaza da su Isus i Marija Magdalena bili muž i žena? Par indikacija o ovome donose gnostička evanđelja u prvom redu Filipovo evanđelje (usp. Filipovo evanđelje 63,32–64,10) koje ističe da je Marija Magdalena bila Isusova družica. Brown se uhvatio za ovu riječ «kao pijan plot» tvrdeći da su Isus i Marija Magdalena bili muž i žena. No je li ova tvrdnja utemeljena? Grčka riječ koja je upotrijebljena na ovom mjestu je koinwno,j (koinonos). Ova riječ ima više značenja: netko tko je dionik nečega s nekim, drug, pratitelj, djelatelj. Nema nikakvih dokaza da ova riječ ima značenje supruge ili žene. Riječ koinwno,j prije svega označava osobu koja nekoga prati na putu, a ne životnu družicu u smislu bračne družice. Ovaj izraz ni u kom slučaju ne uključuje seksualnu aktivnost. Izraz koji se koristi za bračnu družicu u grčkom jeziku je gunh,, (gine). Čini se da Brown nije ni pogledao Filipovo evanđelje. Da jest kristalno bi uočio da pisac Filipova evanđelja pokazuje jasni prezir prema fizičkom seksu. On fizičko sjedinjenje u seksualnom činu smatra životinjskim (što je naravna stvar sto posto kriva postavka). A o ovim činjenicama Brown uopće ne govori, ili ne želi govoriti.

Na drugom mjestu Filipovo evanđelje govori da je Isus ljubio Mariju Magdalenu u usta i da su ostali učenici zbog toga bili ljuti. Ovo je još jedan od Brown-ovih «potvrda» da su Isus i Marija bili muž i žena. Kao što rekoh, čini se da Brown nije pročitao Filipovo evanđelje, ili ako jest, čini se da je smatrao da nitko drugi neće pročitati ovo gnostičko evanđelje, niti spise iz Nag Hammadi-ja. Postoji još jedan tekst iz Nag Hammadi-ja koji govori da je Isus poljubio Jakova u usta. Da li ovo znači da je Isus bio homoseksualac? Osobno ne volim nagađanja i neprimjerene izraze pripisivati Isusu. No na Brown-ove gnusobe treba reagirati i donijeti sve relevantne dokaze. Treba napomenuti još jednu činjenicu. Bibličari koji proučavaju gnostička evanđelja dovode u pitanje ispravnost ovakvog prijevoda Filipova evanđelja. Tekst nije potpuno jasan i prijevod nije sto posto siguran. Ovaj izraz bi mogao biti metafora, što najvjerojatnije i jest. Tematika ovog ulomka prije svega govori o duhovnoj povezanosti a nikako o bračnoj povezanosti. O čemu se radi? Ulomak iz Filipova evanđelja nije cjelovit, tj., tekst sadrži mnoštvo rupa. Riječi nisu cjelovite, a na mnogim mjestima jednostavno nedostaju riječi koje se pokušavaju rekonstruirati. Kad se govori o ovom ulomku tekst koji imamo je ovaj: «Suputnica [Spasiteljeva je] Marija Magdalena. No [Krist je volio] nju više nego li [sve] ostale učenike, i [često] ju je ljubio [u usta]. Sve ove riječi u zagradama ne nalaze se u pronađenom gnostičkom evanđelju. Ove riječi su rekonstrukcija. Budimo realni i zanemarimo ove riječi u zagradama te pročitajmo tekst bez tih riječi? Da li onda ovaj tekst potvrđuje da je Isus bio oženjen s Marijom Magdalenom? Ima li i jedno drugo mjesto u Biblije gdje se govori da je Isus ljubio svoje učenike? Ne jedno, imamo na desetke mjesta koja govore o ovom.

Mnoge feministkinje, oslanjajući se na gnostička evanđelja, tvrde da je Marija Magdalena bila veoma utjecajna osoba i da je imala povlašteni položaj, tj. da je bila u rangu učenika te da je imala učiteljsku ulogu u prvoj Crkvi. No, radi se o čistim spekulacijama. Nema ni jednog relevantnog dokaza koji bi išao u prilog tome.

Ako bi se donekle moglo i opravdati «prešućivanje» braka između Isusa i Marije Magdalene u kanonskim Evanđeljima, zašto o tome šute drugi tekstovi i dokumenti? Niti jedan dosad poznati dokument, niti komad papira, iz najranijeg razdoblja nije zabilježio da sa su Isus i Marija bili u braku. Nitko, osim naravno Brown-a.

Kako su kanonska Evanđelja sabrana?

Kao onaj koji desetak godina studira Sveto pismo, zapanjila me «činjenica» koju Brown iznosi u svojoj knjizi u poglavlju 55. On tvrdi da je Konstantin financirao i stajao iza izdanja nove Biblije, u koju nisu uvrštena gnostička evanđelja, tj. ona evanđelja koja govore o Kristovoj čovječnosti, te da je uljepšao ona evanđelja koja govore o Kristovu božanstvu. Evanđelja koja su se kosila s njegovim stajalištima, Konstantin je skupio i spalio. Tako Brown!

Pa da čovjek ne povjeruje svojim očima. Pa i dijete koje je prvi put uzelo Sveto pismo u ruku može uočiti da ima bezbroj mjesta gdje se govori da je Isus bio gladan, umoran, ljut, da je krvario, te na kraju da je umro. Zar ovo nisu temeljne karakteristike čovjeka? Kako to da onda i ovo Konstantin nije spalio i izbacio? Netko je ovdje glup, a meni se čini i krajnje bezobrazan! Isus je rekao, nemojte suditi, no ono što Brown iznosi prelazi svaku mjeru.

Brown tvrdi da je Konstantin nepoželjne spise spalio. Je li to točno? Nema sumnje da su neke krivovjerne spise prvi kršćani uništili zato što su sadržavali uvredljivi i krivi nauk. No glavni razlog zašto je najveći dio nepravovjernih spisa propao je što u jednom određenom trenutku nitko više nije prepisivao te spise. Nitko više nije mario za njih. Ni Novi zavjet nije sačuvan u originalu, nego su ljudi prepisivali sadržaj Novog zavjeta, zato što su ga smatrali istinitim i vjerodostojnim. Da spise Novog zavjeta nisu smatrali svetim, oni bi propali. Spise nije trebalo spaljivati, ako ljudi nisu osjetili potrebu da ih prepisuju, ti spisi su propadali i nestajali. A to Brown izgleda ne zna.

Kako je stvarno nastala zbirka kanonskog Novog zavjeta? Godine 367 crkveni otac Atanazije je prvi donio popis svih 27 knjiga Novog zavjeta koje do dan danas nalazimo u izdanjima Novog zavjeta. On je prvi koji upotrijebio izraz *kanon* da bi označio ovu zbirku. Kanonski popis novozavjetnih knjiga (kao definirani popis) u biti potječe nakon Nicejskog sabora 325, no ako pogledamo povijesni proces sabiranja ove zbirke vidjet ćemo da su se Evanđelja još u drugom stoljeću smatrala glavnim izvorom Isusova života i da su smatrana «kanonskim». Zašto su se Evanđelja smatrala glavnim izvorom Isusova života i zašto su samo ova četiri Evanđelja bila prihvaćena kao istinska i «kanonska»? Ima nekoliko razloga: 1) zbog toga što su imala apostolske korijene koji su bili temelj istine. (Za razliku od kanonskih Evanđelja ni jedno gnostičko evanđelje nije imalo apostolske korijene niti stvarnu vezu s apostolima). 2) zbog široke uporabe u mjesnim crkvama; 3) te zbog uvjerenosti da sadržavaju istinu koja je bila u opasnosti zbog lažnog nauka koji se širio. Apostolski korijeni su bili garancija da ovi tekstovi donose cjelovitu istinu vjere. Nije li i najlogičnije da su apostoli (koji su živjeli s Isusom) bolje znali istinu, nego li oni koji su živjeli 100 i više godina poslije Isusa? Upravo zbog činjenice da je gnostičkim evanđeljima nedostajala prava i istinska povezanost sa apostolima, prvi kršćani nisu prihvaćali ove spise kao istinite i vjerne prikaze Isusova života.

Četiri Evanđelja su bila smatrana kanonskim više od stotinu godina prije Konstantina i Nicejskog sabora. Djela otaca poput Ireneja, Tertulijana ovo jasno potvrđuju. Zbog pojavljivanja krivovjerja bilo je nužno definirati i označiti one spise koji su iznosili pravovjerni nauk i istinu o Isusu Kristu. Već su ovi crkveni oci govorili o knjigama koje su prihvaćene od mjesnih crkvenih zajednica i koje su čitane na liturgijskim sastancima. Jedan od najpoznatijih popisa kanonskih knjiga je tkz. Muratorijev kanon koji potječe oko 150 godina prije Konstantina i koji tvrdi da su postojala samo četiri Evanđelja (a ne 80 kako tvrdi Brown). Spomenimo još samo Origena, koji je živio sto godina prije Nicejskog sabora, a koji tvrdi da postoje samo četiri neosporna Evanđelja: Matej, Marko, Luka i Ivan.

Proces uvrštavanja u kanon određenih novozavjetnih knjiga je proces koji je trajao od pisanja prvih kanonskih djela pa sve do četvrtog stoljeća. Irenejev popis obuhvaćao je 21 knjigu, a sadržavao je sva četiri Evanđelja te najveći dio Pavlovih spisa. Ovi spisi su smatrani «kanonskim» već oko 200 godine. Tijekom vremena i ostalih desetak novozavjetnih knjiga uvršteno je u kanon, dok neki spisi nisu našli svoje mjesto u novozavjetnom kanonu. No, Evanđelja su od najranijih početaka smatrana vjerodostojnim prenositeljima Isusove poruke. Tako da je čista laž Brown-ova tvrdnja da su ova četiri Evanđelja tek u 4 stoljeću izabrana kao istinski i vjerodostojni izvještaji Isusova života.

Prenosimo tekst objavljen u Katoličkom tjedniku.

Piše Darko Tomašević.

Je li Isus bio oženjen?

Budući da nema dokaza da je Marija Magdalena bila udana za Isusa, je li možda moguće iščepkati ideju da je Isus bio oženjen? Znam da zvuči grubo postaviti ovakvo pitanje, budući da je tako očito da je Isus nije bio oženjen. Isus se potpuno posvetio naviještanju riječi Božje i zbog toga se nije ženio. Malo se udaljavam od teme, no ovo bi mogao biti odgovor onima koji smatraju da Crkva treba rediti oženjene muškarce za svećenike. (Ovo nije nemoguće, budući da istočne Crkve slijede ovakvu praksu, i o ovoj temi bi se moglo raspravljati). Glavni argument onih koji zastupaju ređenje oženjenih muškaraca je taj da su i apostoli bili oženjeni. No, u krajnjoj liniji, nama ne bi trebao biti uzor ni Petar, niti Pavao, niti bilo koji drugi apostol, nego Isus. Možda to ponekad zaboravimo.

No vratimo se Brown-u koji smatra da je Isus morao biti oženjen iz dva razloga: kao prvo, u to vrijeme je bilo nepojmljivo za Židova da se ne oženi; i kao drugo, u gnostičkom evanđelju se govori da je on poljubio Mariju Magdalenu u usta i to je dokaz. No, ne postoji ni jedna jedina izričita naznaka da je Isus bio oženjen.

Naime, Isus je bio čovjek koji je jeo, pio, spavao. On nije tajio svoju ljudskost i teoretski da je i bio oženjen to bi samo išlo u prilog njegovoj ljudskosti. Da je Isus i bio oženjen, zar bi bilo potrebe to skrivati? A niti jedan biblijski tekst ni u kom slučaju ne da ni naslutiti da je Isus bio oženjen.

Istina je da je najveći dio Židova Isusova vremena bio oženjen, no je li istina da je bilo nepojmljivo za Židova da ostane neoženjen. Ima li dokaza da su neki Židovi bili neoženjeni? Ako je bilo neoženjenih, zašto Isus ne bi bio jedan od njih? Po Brown-u, čini se da nije bilo neoženjenih. No povijesne činjenice dokazuju suprotno. Josip Flavije, koji je živio u prvom stoljeću, govori o Židovima koji se nisu ženili. U svom djelu *Židovske starine* u poglavlju 18 on govori o židovskoj sljedbi Esenima koji su prakticirali celibat. Nije bila sramota biti neoženjen, kao što to Brown tvrdi. Barem tako govore ljudi koji su živjeli u Isusovo vrijeme. Pa valjda oni bolje znaju nego li Brown koji živi 2000 godina poslije.

Osim Josipa Flavija dovoljno je samo pročitati Spise s Mrtvog mora gdje se govori o Židovima iz Isusova vremena koji su živjeli celibat. I ono što sigurno imamo zapisano od Isusa su njegove riječi u Matejevom evanđelju (Mt 19,10-19) gdje on govori da ima onih koji se ne žene radi kraljevstva nebeskog. Tko može shvatiti neka shvati.

Jasno je stoga, i očito, da nisu svi Židovi bili oženjeni. Mnogi to nisu činili zato da bi se više posvetili vjerskim obvezama. Neki tu ostali neoženjeni zato što je način života kojim su živjeli bio teško spojiv sa brakom i bračnim obvezama. To što Isus nije bio oženjen, nije ga činilo ništa manje Židovom u očima njegovih sunarodnjaka. Niti su ga njegovi sunarodnjaci zbog toga osuđivali.

Niti jedan ranokršćanski tekst ne govori da je Isus bio oženjen. Kad god Novi zavjet spominje Isusovu obitelj, uvijek se govori o Njegovoj majci, braći i sestrama, a nikad o Njegovoj ženi. Ako su učenici mogli biti oženjeni (usp. 1 Kor 9,4-6: «Zar nemamo prava jesti i piti? Zar nemamo prava ženu vjernicu voditi sa sobom kao i drugi apostoli i braća Gospodnja i Kefa?») zašto to nije mogao biti i Učitelj? Mogao je, ali nije. Ako Novi zavjet spominje da su neki od apostola bili oženjeni, zašto bi skrivao da je i Isus bio oženjen? Ako se već Pavao u gornjem tekstu poziva na autoritet - Petra, zar ne bi bilo logičnije da se pozove na još veći autoritet – na Isusa? Da se mogao pozvati, vjerojatno bi to i učinio!

Na kraju se može postaviti pitanje: postoji li ikakva vjerojatnost da je Isus bio oženjen? Odgovor je kristalno jasan: ne postoji ni najmanja vjerojatnost.

Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci je bez sumnje bio genije čija se genijalnost protezala ne samo na vještinu slikanja, nego je on svoju genijalnost pokazivao i u fizici, anatomiji, medicini, avijaciji i mnogim drugim područjima. U nekim svojim idejama bio je stotinama godina ispred ljudi svog vremena.

Zanimljivo je pratiti Brown-ovo naglašavanje tajnog simbolizma u djelima Leonarda Da Vincija. Sama ideja simbolizma je poprilično stara i, povezano s ovom temom, seže do u srednji vijek kada se za svaki detalj na zidu crkve, na bilo kojoj slici tražio dublji duhovni smisao. Slijedeći ovu tradiciju Brown iznova tumači Leonardova djela tvrdeći da je na njegovoj Posljednjoj večeri naslikana Marija Magdalena a ne ljubljeni učenik Ivan. Čudno je da ovo do sada nitko nije otkrio. Rodio se novi Kristofer Kolumbo. Čak je i studentu prve godine povijesti umjetnosti jasno da se radi o tvrdnjama koje nemaju «veze s vezom». Povjesničara umjetnosti Bruce Boucher-a, čovjeka koji godinama proučava Leonardova djela, čudi da netko može imati tako oskudno znanje o Leonardu. Leonardova posljednja večera slijedi tradiciju firentinske škole slikanja Posljednje večere. Ova škola slikanja je isticala izdaju i Isusovu žrtvu a ne toliko ustanovu Euharistije i kalež. Ovo tvrdi čovjek kojemu je umjetnost profesija. Pa kome sada vjerovati? Čovjeku koji svoju knjigu temelji na lažima ili čovjeku koji je cijeli svoj život posvetio proučavanju umjetničkih djela?

Je li moguće da je slikajući Posljednju večeru, Leonardo umjesto Ivana naslikao Mariju Magdalenu? Je li točna Brown-ova tvrdnja da je on bio na čelu Sionskog priorija? Je li istina da je u svojim djelima ostavljao kodirane poruke koje treba dekodirati? Svi ozbiljni, renomirani povjesničari umjetnosti i stručnjaci na tom području, svi oni koji se ozbiljno bave Leonardom da Vincijem su jednodušni u zaključku da Brown-ove tvrdnje prelaze sve granice. S druge strane imamo one (na primjer Lynn Picknett i Clive Price u djelu *The Templar Revelation* – spisatelji iz Londona, na koje se Brown u svom opisu oslanja) koji iznose zanimljive teorije, teorije koje golicaju uši, ali sa stvarnošću nemaju nikakve veze. Zanimljivo je da ne donose ni jedan razuman i ozbiljan dokaz koji bi potkrijepio njihove «blistave» teorije. Jeste li se zapitali zašto ne donose ni jedan dokaz? Zato što ga nema.

Leonardova Posljednja večera je remek-djelo i važna je stoga što središte usmjeruje u pravcu koji do tada nije bio uobičajen. Leonardo prikazuje Isusovu obznanu da će ga netko izdati. Učenici su u nevjerici, te propituju sebe i sa sumnjom gledaju na svakog pojedinog.

Brown dalje tvrdi da Isus i «Marija» tvore savršeno slovo M i da je to dokaz da je Ivan u stvari Marija Magdalena. No je li baš tako? Pogledajte sliku još jednom. Ono što je Leonardo prikazao nije M niti V (simbol ženstvenosti, kako ističe Brown) nego naglasak na Kristovu liku kojeg i sama kompozicija slike stavlja u prvi plan. Naime, kompozicija slike je itekako važna za renesansnu umjetnost. O čemu se radi? Apostoli su grupirani u četiri grupe po tri osobe! Pogledajte malo bolje sliku i uvjerit ćete se u to! Npr., Ivan, Petar i Juda (sa novcima u ruci) čine grupu od tri osobe; tako je isto i sa svim ostalim apostolima. Svi čine grupe od po tri osobe, ostavljajući Isusa u središtu. O ovom Brown uopće ne govori.

Jedan od Brown-ovih «argumenata» je i to da na Da Vincijevoj Posljednjoj večeri Isus i Ivan (za kojeg on tvrdi da je žensko) tvore savršeno slovo M i to je dokaz da su Isus i Marija Magdalena bili muž i žena. U redu, uzmimo da su ove njegove tvrdnje točne. Ako i jesu točne jesu li oborive? Ako Ivan i jest žensko, i ako njih dvoje tvore savršeno slovo M, zašto taj ženski lik ne bi bio Marija, Isusova majka. Ako i njih dvoje tvore savršeno slovo M, zašto to slovo ne bi označavalo Mariju, Isusovu majku? Ovo su čiste spekulacije, no samo pokazuju da Brown-ovi argumenti i nisu tako čvrsti i uvjerljivi. Lijepo je rekao jedan povjesničar umjetnosti: Na ovoj slici možete naći (zamisliti) bilo koje slovo abecede. Zašto bi M, bilo M? Zašto ne bi slovo M okrenuli i tada bi se radilo o slovu W? Isto tako čudi činjenica da Brown nije vidio slovo V suprotno od Ivana. Pozicija učenika, desno od Isusa na Leonardovoj slici, isto tako tvori ne-savršeno slovo V. A Brown ne tvrdi da bi radi toga trebalo pronaći još jedan ženski lik na Leonardovoj slici. Ako je jedno V dokaz da je žena naslikana na slici, zašto onda i drugo slovo V ne bi ukazivalo na drugu ženu? Izgleda da je Brown nigdje na slici nije mogao naći, pa «slučajno» nije ni vidio ovo drugo slovo V.

Što se tiče odjeće koju nose Isus i «Marija Magdalena» Brown tvrdi da ni jedan drugi lik nema takvih boja. Kao prvo, «Marijin» ogrtač i Isusova haljina nisu ni u kom slučaju naslikani istom bojom. Pogledajte malo bolje haljinu četvrtog učenika lijevo od «Marije»! Nije li boja njegove haljine puno sličnija Ivanovom ogrtaču nego što su Isusova haljina i Ivanov ogrtač? Isto tako ovratnik ovog četvrtog učenika lijevo od Ivana je plave boje, boje Isusova ogrtača. Zar to Brown nije vidio ili nije želio vidjeti?

Da Vincijev kod: Istine ili laži (6. i posljednji dio)

Istina o Sionskom prioriju

Brown u svojoj knjizi opisuje mnoštvo zavjera. S tim zavjerama su uglavnom povezana «tajna» društva, a po Brown-u su to: Templari, Sionski priorij i Opus Dei! Templari su možda i cijenili Mariju Magdalenu više nego li ostali, no nema nikakvog temelja tvrditi, kao što to Brown čini, da su oni na bilo koji način dovodili u vezu Sveti gral i Mariju Magdalenu. Takve tvrdnje nemaju veze s vezom. Govoriti o sljedbenicima Opus Dei-a kao ubojicama ne samo da je uvreda nego i tvrdnja koju bi trebalo sudski goniti.

Jedna od neistina Brown-ove knjige je i ona Sionskom prioriju. On ističe da se radi o najstarijoj tajnoj organizaciji koja je nastala 1099 kada su templari otkrili dokumente ispod ruševina Salomonova hrama. Ti dokumenti su čuvali tajnu o tome da je Isus bio oženjen. No je li baš tako? Brown ima donekle pravo. Radi se donekle o tajnoj organizaciji, ali ta organizacija ni u kom slučaju nije povezana sa kršćanstvom. Sionski priorij je kvazi-masonska organizacija nastala 1960-tih godina sa određenim političkim ambicijama. No ovu činjenicu Brown «ne poznaje» nego tvrdi da je Sionski priorij nastao 1099 godine za vrijeme prvog križarskog rata. Ovaj priorij je stajao, tako tvrdi knjiga *Holy Blood, Holy Grail* na koju se Brown oslanja, iza osnutka templara. Priorij i templari su postali jedna organizacija kojom je predsjedao Veliki Učitelj, sve dok nije došlo do rascjepa 1188 kada su templari i priorij krenuli svaki svojim putem. Sionski priorij je nastavio živjeti. Tim priorijem su predsjedali Veliki Učitelj, od kojih su neki bili najuglednije osobe u povijesti: Leonardo da Vinci, Sandro Botticelli, Isaac Newton, Victor Hugo, Claude Debussy. Među ostale poznate osobe koje su podupirali i bili poklonici Sionskog priorija spadaju: Ivana Arška, Nostradamus, pa čak i papa Ivan XXIII. Da čovjek ne povjeruje u sve ove besmislice. No očito ima onih koji vjeruju ili bar sumnjaju da bi ove tvrdnje mogle biti točne.

Za Sionski se priorij nije znalo sve do 1960-tih godina kada su «otkriveni» tajni dokumenti u Nacionalnoj biblioteci u Parizu. Ti «tajni dokumenti» nude dokaze o postojanju Sionskog priorija. Tako Brown!

No jeste li se ikad upitali zašto se nikad prije nije znalo za Sionski priorij? Odgovor je jasan. Zato što ga prije nije ni bilo. Prava istina je da su «tajni» dokumenti **pohranjeni** u knjižnicu između 1964 i 1967 da bi opravdali postojanje Sionskog priorija. Sionski priorij, koji je s trojicom ljudi (Andre Bonhomme, Jean Delaval i Armand Defago) osnovao Pierre Plantard 1956 godine, je u stvari jedan oblik slobodne masonske organizacije koja je zagovarala smanjenje stanarine u Francuskoj. Udruga je prestala s radom 1957, ali je Plantard zadržao ime i tijekom 1960-tih i 1970-tih izmislio niz dokumenata koji su «dokazivali» postojanje krvne linije potomaka Marije Magdalene. Linija je išle od francuskih kraljeva, pa sve do (gle čuda!) do Pierre Plantard-a. On je bio Veliki Učitelj Sionskog priorija sve do svoje smrti 2000 godine. On je «upoznao» svijet sa Sionskim priorijem, prije svega kroz intervju koje je dao Baigent-u, Leigh-u i Lincoln-u, piscima knjige *Holy Blood, Holy Grail*. I ljudi povjerovali. I uopće ih ne zanima što je rekao jedan od osnivača Sionskog priorija Andre Bonhomme. On je u BBC dokumentarnoj emisiji potvrdio da su četiri čovjek osnovala organizaciju Sionski priorij iz zabave. A o Plantard-u je rekao da se radi o čovjeku koji je uvijek imao bujnu maštu. Sam osnivač organizacije tvrdi o čemu se radi, a ipak ima ljudi koji su povjerovali Brown-u.

A radi se o najnotornijoj laži. Kao što sam već rekao. Piere Plantard je smislio cijelu priču o Sionskom prioriju. Čovjek koji je bio okorjeli lupež, čovjek koji je imao policijski dosje za iznošenja laži, čovjek koji je bio povezan sa anti-semitskim grupama i desničarima svoga vremena izmislio je priču da su Merovinzi (francuska kraljevska loza) bili potomci Isusa i Marije Magdalene, te da je i on jedan od tih potomaka. Godine 1993 Plantard-ovo ime je pojavljuje u političkom skandalu u koji je bio uključen i Roger-Patrice Pelat, prijatelj tadašnjeg francuskoj predsjednika Francois-a Mitterand-a. Plantard je Roger-Patrice-a ubrojio u Velike učitelje Sionskog priorija. No pred sudom je, pod zakletvom, priznao da je izmislio cijelu shemu Sionskog priorija. Nakon toga sud je pretražio Plantard-ovu kuću i našao dokumente u kojima on sam tvrdi da je on pravi kralj Francuske i da bi on trebao vladati Francuskom. Tom i takvom čovjeku Brown je povjerovao a možda i neke od čitatelja naveo da povjeruju u notorne laži. Ova laž živi, najviše zbog toga što bi mnogi željeli da je ovo istina; a i zato što zvuči neobično i izazovno. A ono što golica uši, to ljudi rado slušaju.

Još neke od Brown-ovih «fascinantnih» tvrdnji

Brown na početku svoje knjige tvrdi da su svi opisi umjetničkih djela i arhitekture točni. No ni ova Brown-ova tvrdnja nije točna. Brown tvrdi da se piramida ispred Louvre-a sastoji od 666 staklenih dijelova (a neki smatraju da broj 666 označava sotonu). No glasnogovornica arhitekta koji je radio piramidu tvrdi da se piramida sastoji od 698 dijelova. Pa kome više vjerovati? Da li onom tko je piramidu napravio ili onome koji u svom djelu iznosi brdo laži? Isto tako Brown tvrdi (u poglavlju 3) da se u Louvre-u nalazi 65,300 izloženih umjetničkih djela. Ni ovo nije točno. U Louvre-u se nalazi izloženo oko 24,000 djela. Nije točna ni tvrdnja da su sigurnosne kamere u Louvre-u lažne. Nedavno su ugrađeni novi suvremeniji alarmni uređaji za nadzor umjetničkih djela u Louvre-u. Isto se tako tvrdi da je Leonardo uradio na stotine remek-djela koja je naručio Vatikan. Ni ovo nije točno. Leonardov opus završenih djela je izrazito malen u odnosu na ostale velike umjetnike. On je imao problema sa dovršenjem svojih djela, tako da su mnoga njegova djela ostala samo skice i nikad nisu dovršena.

Jedna on Brown-ovih tvrdnji je i ta da su spisi s Mrtvog mora najraniji kršćanski zapisi (vidi poglavlje 58). U spisima s Mrtvog mora nema ni «k» od kršćanskog. Radi se od sto posto židovskim zapisima, a ne kršćanskim.

Druga nebuloza koju Brown iznosi (u poglavlju 58) je povezanost Marije Magdalene i «Benjaminova plemena». Nema ni jednog jedinog mogućeg slova koje bi govorilo o precima i lozi Marije Magdalene. Ali Brown-u nije teško tako nešto izmisliti. A koliko Brown poznaje Bibliju, tj. koliko je ne poznaje, govori i podatak da odmah nakon ove izjave govori da stoga Marija Magdalena potječe iz kraljevske Davidove loze. Gospodine Brown, probudite se! Davidova loza ne potječe od Benjaminove loze, ako slučajno niste znali.

Umjesto zaključka

Treba ponovno naglasiti da je *Da Vincijev kod* **fiktivno** djelo, no Brown, kroz svoje likove, u stvari izriče *povijesne* tvrdnje o Isusu, Mariji Magdaleni i Evanđeljima. Drugim riječima, Brown svoju fikciju miješa sa povijesnim činjenicama i na taj način želi da čitatelji njegovu fikciju prihvate kao stvarnost, a ne kao fikciju.

Mnogi koji su pročitali Brown-ovu knjigu počeli su sumnjati u Crkvu i njene postupke. Počeli su vjerovati da je Crkva kontrolirala svu povijest i da je uspjela zaluditi ljude da vjeruju samo u ono što ona naviješta, tj. samo ono što njoj ide u prilog. Takvi ljudi se čude kako je moguće da su si ljudi dopustili biti kao krave sa alkam u nosu za koju ih Crkva vuče? Jesmo li doista mi, oni koji idemo u crkvu i vjerujemo, krave? Malo ću se udaljiti od teme i početi propovijedati (a što ćete, to se zove profesionalna deformacija). Ako već pravimo paralele s životinjama, ja bih rekao da bi trebali biti poput gusaka. A zašto? Pa zato što divlje guske leteći na jug lete u obliku slova V. Leteći na taj način one pomažu jedna drugoj da se manje umore. Mašući krilima, potiskuju zrak tako da guska iza nje lakše leti. Ako koja prekine ovu formaciju V, puno joj je teže samoj letjeti i troši puno više energije. Nakon što se početna guska umori, ona se povlači nazad a netko drugi dolazi na njeno mjesto. Kreštanje koje se čuje je u stvari potpora početnoj guski. I ne samo to, nego ako se neka guska umori ili povrijedi i nema više snage za let, dvije ostale guske je prate i nude joj zaštitu i čekaju je dok ne skupi snage za krenuti dalje. Ponovno stvaraju V formaciju i priključuju se sljedećoj nadolazećoj grupi gusaka. Čini mi se da bi se i mi kršćani trebali ponašati poput divljih gusaka i da je vrijeme da naučimo lekciju od njih.

Treba reći i to da je Brown odlično odigrao utakmicu. Oni koji su skeptični prema Crkvi dobili su dovoljno materijala da svoju skeptičnost i antipatiju prema Crkvi još više prodube. A takvih ljudi ima. Razlog? Crkva je institucija koja postoji 2000 tisuće godina. Dulje nego li bilo koja druga institucija. Povijest Crkve je toliko bogata da jednostavno fascinira ljude. Neki to ne mogu prihvatiti i zato pišu svakakve nebuloze. No to samo pokazuje koliko vrijede na ljestvici koja se zove: ljudstvo.

Jedan od razloga zašto je potrebno govoriti i odgovoriti na Brown-ovu knjigu je i taj da je ljudima potrebno reći istinu. Iako se čovjek vrlo rado prepusti maštanju, ipak je potrebno vratiti se u realnost. Zanimljivo je da se sam pisac ove knjige skoro nikako ne pojavljuje u javnosti niti odgovara na nepobitne dokaze koji pokazuju namjerno i svjesno laganje samog pisca. Njegov razlog: zauzet je pisanjem nove knjige. Dosta dobar i opravdan razlog. Čovjek ne može naći pola sata ili sat vremena da nas ponovno uvjeri u «istinite laži». Pitanje je zašto je Brown to učinio. Iz mržnje prema kršćanstvu? (Kad su Brown-a optužili da mu je djelo anti-katoličko i anti-kršćansko, Brown je na svojoj službenoj web stranici odgovorio: «Djelo uopće nije anti». Zanimljiv odgovor!) Iz želje za zaradom? Koji god bio razlog, jedno je sigurno «tko s vragom tikve sadi, o glavu mu se razbijaju». KRAJ (Cijela kolumna bit će najesen dostupna unutar podlinka 'SKAC Magazin')